

אלול התשע"ד

בס"ד

השיעור מוקדש לעילוי נשמת מנחם אביצור בן יהודה אריה ז"ל
אם תחנה עלי מחנה לא יירא לבי
לפרשת כי תצא

1. **מדרש ילקוט שמעוני רמז תתקכ"ג:**
 "כי תצא למלחמה", מה כתיב למעלה, "ולא תחוס עינך", ואחריו הוא אומר: "וראית סוס ורכב". אמר ליה: אם אתם חומלין עליהם הם יוצאין למלחמה עליכם. משל לרועה שהיה רועה צאנו ביער, מצא גור אחד של זאב וחמל עליו, והיה מיניקו מן העצים. בא בעל מלאכתו וראה אותו, אמר ליה: הרוג אותו, לא תחוס עליו, שלא יאה תקלה לצאן, ולא שמע אליו. כיון שגדל, היה רואה כבש והורגו, גדי ואוכלו, אמר לו: לא אמרתי לך לא תחוס, כך אמר להם משה: אם אתם חסין עליהם "והיה אשר תותירו מהם", וכן אתה מוצא בשאול שחמל על אגג ואחאב שחמל על בן הדד.
2. **הרב קוק אורות המלחמה, ג':**
 עזבנו את הפוליטיקה העולמית מאונס שיש בו רצון פנימי, עד אשר תבא עת מאושרה, שיהיה אפשר לנהל ממלכה בלא רשעה וברבריות. זהו הזמן שאנו מקוים. מובן הדבר, שכדי להגשימו אנו צריכים להתעורר בכחותינו כולם, להשתמש בכל האמצעים שהזמן מביא: הכל יד אל בורא כל עולמים מנהלת. אבל האיחור הוא איחור מוכרח, בחלה נפשנו בחטאים האיומים של הנהגת ממלכה בעת רעה. והנה הגיע הזמן, קרוב מאד, העולם יתבסס ואנו נוכל כבר להכין עצמנו, כי לנו כבר אפשר יהיה לנהל ממלכתנו על יסודות הטוב, החכמה, היושר וההארה האלהית הברורה.
3. **מדרש בראשית רבה פרשה ס"ג, ט':**
 "ואחרי כן יצא אחיו", הגמון אחד שאל לחד מן אילין דבית סלוני, אמר לו: מי תופס המלכות אחרינו. הביא ניר חלק, ונטל קולמוס, וכתב עליו: "ואחרי כן יצא אחיו וידו אוחזת בעקב", אמרו: ראו דברים ישנים מפי זקן חדש, להודיעך כמה צער נצטער אותו צדיק.
4. **מכילתא דרבי ישמעאל, בשלח, מסכתא דשירה פרשה ד':**
 ...לפי שנגלה על הים כגבור עושה מלחמה, שנאמר: "ה' איש מלחמה", נגלה בסיני כזקן מלא רחמים...
5. **דברים כ':**
 "כי תצא למלחמה על אויבך וראית סוס ורכב עם רב ממך לא תירא מהם... והיה כקרבכם אל המלחמה ונגש הכהן ודבר אל העם. ואמר אליהם: שמע ישראל, אתם קרבים היום למלחמה על אויביכם, אל ירך לבבכם אל תיראו ואל תחפזו ואל תערצו מפניהם. כי ה' אלוקיכם ההולך עמכם להילחם לכם עם אויביכם להושיע אתכם... ויספו השוטרים לדבר אל העם ואמרו מי האיש הירא ורך הלבב ילך וישוב לביתו ולא ימס את לבב אחיו כלבבו".
6. **הרמב"ם הלכות מלכים ז טו:**
 "שלא ייראו אנשי המלחמה ולא יפחדו מן אויביהם בשעת מלחמה שנאמר: לא תערוץ מפניהם, לא תיראום"... "שלא לערוץ ולחזור לאחור בשעת המלחמה". "כל המתחיל לחשוב ולהרהר במלחמה ומבהיל עצמו עובר בלא תעשה".
 "ומאחר שיכנס בקשרי המלחמה... לא יירא ולא יפחד שלא ייראו אנשי המלחמה".
7. **הראב"ד על "אל תיראו" -**
 "הבטחה היא ואינה אזהרה".
8. **הרמב"ן במקום:** "וזו הבטחה לא מצוה".
9. **הכסף-משנה:**
 "יש לתמוה למה הוציא [הראב"ד את] הפסוק מפשטו כדי להשיג על רבינו [= על הרמב"ם]?"
10. **המהר"ם שיק:**
 "איך יצווה את האדם שלא יירא ולא יפחד מקשרי מלחמה כיון שהוא דבר טבעי?"
11. **הרמב"ן בהשגות על "מי האיש הירא ורך הלבב ילך וישוב לביתו":**
 "שנמנע האיש הירא ורך הלבב מבוא במלחמה, שהוא לא יוכל בטבעו לעמוד בקשרי המלחמה ולסבול המכות והחרב, וינוס ויהיה תחילת מפלה לעם".

והרחבת גבולם, מפני המתח שבהרחבת הגבול במקום אחר.

14. פרופ' דוד פלוסר:

שאין הכוונה להבנה ההמונית הבלתי-מדויקת של הגבורה שהיא: עניין הקשור בגרימת מוות לזולת על ידי הגיבור, וקידוש ה' הוא לפי הבנה מסולפת זו, עניין הקשור במוות של האיש, הנגרם על-ידי הזולת... לא יפלא שאומות העולם לא הבינו איך זה קרה שהיהודים גילו פתאום תכונות של גיבורים במלחמת השחרור ובמאבק שקדם לה בארץ ישראל. לנו הדבר ברור מאוד: בני ישראל גילו תכונות של גבורה באותם המבצעים בארץ-ישראל, מפני שהפעם הם נלחמו את מלחמותיהם שלהם. הם נלחמו על ארצם ועל מולדתם, למען חייהם, בתיהם, בני ביתם וילדיהם, ואפשר לומר, על האידיאלים הנשגבים של היהדות

12. דברים כ, א:

"לא תירא מהם כי ה' אלוהיך עמך"

13. הרב יהושע שפירא:

שאלת היראה היא שאלה מרכזית במלחמה. הכל יודעים שעיקר הניצחון במלחמה תלוי במורל החיילים. כשהם מלאים כוחות להיאבק, מתמסרים בכל לב ונפש למלחמה, ובטוחים בניצחונם, אי אפשר לעמוד בפניהם. ואילו כשהם חוששים, מפחדים ומלאים ביראה, אז הם מכשילים את עצמם, ומפסידים בקלות... על זו הדרך ניתן להסביר כי כל שלושת האנשים השבים לביתם מפני שלא סיימו לעשות את מלאכתם- הבונה, הנוטע והמארש, מונעים מפחד סמוי שמקנן בהם... התורה מצווה לקרוא לשלום, ולא לחשוש שמא אם יישארו האויבים בחיים הם עלולים להפוך לגייס חמישי בתוך המדינה. היכולת לקרוא לשלום דורשת בטחון עצמי שגם אם הצד השני יקבל את ההצעה, לא יאונה לי רע, ולא אגיע למצב של חולשה שבו יתווסף גם הוא על שונאינו. ראייה לדבר - שהתורה מחלקת בין הרחוקים לקרובים. על הקרובים מלמדת התורה, שאם לא קבלו את הקריאה לשלום, יש להכחידם. עמי כנען נידונים לכליה אם לא יענו לשלום, מפני רשעותם וחטאיהם- "למען אשר לא ילמדו אתכם לעשות ככל תועבותם", ולא מפני כוחם וסכנת מלחמה עתידית עמם. אדרבה, אם לא ישלימו עמנו, דווקא אז הסכנה גדולה, שנקבל את עונשנו וילחמו כנגדנו- "אם לא תשלים עמך" - הכתוב מבשרך שאם לא תשלים עמך סופם להילחם בך, אם תניחנה ותלך".

...תיקון עדין ועמוק לחשש שמלווה את היציאה לקרב. כאשר רואים אצל האויב "סוס ורכב עם רב ממך" היראה מולידה התגייסות לא מאוזנת. נדמה כאילו זקוקים לכל הכוחות ללא שום שיור כדי לנצח. עם שליו ובוטח יודע להשאיר את כוחות הבניין והפיתוח האזרחי על מקומם גם בעיתות לחץ, ולא למשכן את כל העורף ולהשביתו. על כן מצווה התורה לשים לב לכוחות היצירה והפריחה שמלבליים באומה - הבונה הנוטע והמארש, ולהשיבם לביתם, פן יושבתו כוחות החיים מן הלחץ והפחד. העסוקים בעניינים יצירתיים וחשובים, אינם יכולים להשתתף במלחמה, פן לא יוכלו לסיים את עיסוקם בתיקון העולם